

ארחות חיים

משיב הרוח ומוריד הגשם

חג הסוכות מסמל את התקופה בה אנחנו עוברים מהקיץ לחורף, ולכן בתפילת מוסף של שמיני עצרת (הנקרא גם שמחת תורה) הבא מיד בסיום חג הסוכות, אנחנו מתחילים לומר בברכת גבורות (הברכה השניה בתפילת שמונה עשרה) את מילות השבח לה' שהוא 'משיב הרוח ומוריד הגשם'.

בתקופת הקיץ אמרנו בברכה זו 'מוריד הטל', ויקח לנו קצת זמן עד שנתרגל לומר 'משיב הרוח ומוריד הגשם'. לכן כדאי שנתפלל מתוך הסידור כך לא נתבלבל ונאמר בטעות 'מוריד הטל' מתוך הרגל במקום לומר 'משיב הרוח ומוריד הגשם'. אם בכל זאת טעינו ושמנו לב לכך לפני שסיימנו את הברכה, נתקן ונאמר שוב 'אתה גיבור לעולם ה', מחיה מתים אתה, רב להושיע משיב הרוח ומוריד הגשם' ונמשיך את הברכה. אך אם שמנו לב שטעינו רק לאחר שסיימנו את ברכת מחיה המתים (אפילו אם רק אמרנו 'בָּרוּךְ אַתָּה הַשֵּׁם') או שיש לנו ספק אם אמרנו נכון או לא, במקרים אלה אנחנו לא צריכים לחזור, אלא נמשיך את התפילה כרגיל.

מוריד הטל

חג פסח חל באביב שהוא תקופת המעבר בין החורף לקיץ, ולכן בתפילת מוסף של יום טוב הראשון של פסח, אנחנו מתחילים לומר בברכת גבורות 'מוריד הטל'. גם כאן, בהתחלה אנחנו יכולים לטעות ולהמשיך לומר מתוך הרגל 'משיב הרוח ומוריד הגשם' כפי שאמרנו כל החורף, לכן כדאי שנתפלל מתוך הסידור כדי שלא נתבלבל.

אם בכל זאת התבלבלנו ושמנו לב לכך לפני שסיימנו את הברכה, נתקן ונאמר שוב 'אתה גיבור לעולם ה', מחיה מתים אתה, רב להושיע מוריד הטל' ונמשיך את הברכה. ואם שמנו לב שטעינו רק לאחר שסיימנו את הברכה ואמרנו 'ברוך את ה' מחיה המתים' עלינו לחזור לראש התפילה ולהתחיל שוב מברכת אבות (הברכה הראשונה). הסיבה לכך היא, ששלושת הברכות הראשונות של תפילת העמידה נחשבות לברכה אחת, ואם טעינו באחת מהן אנחנו צריכים לחזור לראש התפילה (כי זה כאילו חזרנו לתחילת הברכה בה טעינו).

ספק באמירת מוריד הטל

למדנו שבימות הקיץ אנו אומרים 'מוריד הטל' בברכת גבורות. מה הדין אם לא היינו מרוכזים בתפילה ואנחנו לא בטוחים אם אמרנו 'מוריד הטל' או 'משיב הרוח ומוריד הגשם'?

כיון שלוקח לנו חודש (30 יום) להתרגל לשינוי החדש, אם עדיין לא עבר חודש מזמן שהתחלנו לומר 'מוריד הטל' (שזה יוצא בתאריך ט"ו אייר), מן הסתם אמרנו 'משיב הרוח ומוריד הגשם' כמו שאנחנו רגילים מתקופת החורף ולכן נחשב שטעינו בברכה ועלינו לחזור לראש התפילה. אך לאחר חודש, כבר התרגלנו לומר 'מוריד הטל', ואם יש לנו ספק מה אמרנו, מן הסתם אמרנו נכון 'מוריד הטל', ונוכל להמשיך את התפילה כרגיל.

דמויות מופת

רבי יעקב אבוחצירא זצ"ל (ויקיפדיה)

רבי יעקב אבוחצירא זצ"ל

מכונה 'אביר יעקב'. מגדולי רבני מרוקו, מקובל, פוסק, מחבר, דרשן ופייטן. נחשב לבעל מופת ולמי שזכה 'לגילוי אליהו' (הנביא).

ניסה כמה פעמים לעלות לארץ ישראל, בדרכו לארץ ישראל עבר דרך מצרים, כשהגיע לעיר דמנהור חלה ונפטר ושם נקבר. חיבר ספרים רבים בהלכה, על התלמוד והקבלה ושירים למועדי השנה.

על אף עיסוקו הרב בתורת הקבלה והנסתר, הורה שהדרך הנכונה היא קודם ללמוד את תורת הנגלה ורק לאחריה את תורת הסוד.

יום טוב

אנחנו רגילים לשמוע שמברכים אותנו שיהיה לנו 'יום טוב'. כוננת המאחלים, שיהיה לנו יום מוצלח.

אבל בחז"ל המושג 'יום טוב' מתייחס לחג מהתורה (הנקרא בתורה 'מקרא קדש'), שבדומה ליום השבת, אסור לעשות בו מלאכה (מלבד המלאכות הנדרשות לאכילה בחג) ויש לכבדו במאכל ובמשתה ובכסות נקייה.

שלושת החגים – הימים הטובים הם: פסח, שבועות, סוכות (הכולל את חג שמיני עצרת או חג שמחת תורה הסמוך לו) והם נקראים גם שלושת הרגלים, כי בחגים אלה עלו ישראל לרגל לבית המקדש.

ישנם שני חגים נוספים, ראש השנה ויום הכיפורים, אך נהוג לכנותם 'ימים נוראים'.

שאלות חזרה

1. מתי יהיה לנו מותר לומר פסוק באמצע תפילת העמידה? מדוע?
2. מיד למחרת חג הפסח התלבט דני אם אמר 'מוריד הטל' בתפילת שחרית? מה עלינו להמליץ לדני לעשות? ומדוע?
3. למדנו ששלושת הברכות הראשונות נחשבות לברכה אחת. האם אתם מכירים עוד ברכות בתפילת העמידה שאנחנו מחשיבים אותן כברכה אחת?

למדני חוקיך

למדנו, שאם במקום לומר 'מוריד הטל' אמרנו 'משיב הרוח ומוריד הגשם', וסיימנו את הברכה, אלינו לחזור לראש התפילה. אולם, אם שמנו לב שטעינו לאחר שהתחלנו לומר 'בְּרוּךְ אַתָּה הַשָּׁם', אך עדיין לא אמרנו 'מחיה המתים', נאמר מיד את המילים 'לְמַדְנִי חֻקֶיךָ' ונחזור לתחילת הברכה ונאמר שוב 'אתה גיבור לעולם ה', מחיה מתים אתה, רב להושיע מוריד הטל' ונמשיך את הברכה כרגיל.

הסיבה שאנחנו אומרים את המילים 'למדני חוקיך' היא, שיש פסוק שכתוב בו "בְּרוּךְ אַתָּה ה' לְמַדְנִי חֻקֶיךָ" (תהילים קיט, יב), וכאשר מיד לאחר אמירת 'בְּרוּךְ אַתָּה הַשָּׁם' אנו אומרים 'למדני חוקיך', יוצא שבעצם אמרנו פסוק שלם ולא סיימנו את חתימת הברכה. וכיון שאנחנו עדיין בתוך הברכה ולא סיימנו אותה, אנחנו יכולים לחזור לתחילתה, לתקן ולומר 'אתה גיבור לעולם ה', מחיה מתים אתה, רב להושיע מוריד הטל' ואין לנו צורך לחזור לראש התפילה.

ברכת השנים

הברכה השמינית של תפילת העמידה נקראת 'ברכת השנים', בה אנחנו מתפללים שהקב"ה יברך את השנה שתהיה ברוכה בגשמים בחורף ובטל בקיץ, הארץ תניב יבול רב ותהיה לנו פרנסה בשפע.

למדנו שיש הבדל בין הקיץ לחורף באופן בו אנחנו משבחים את ה' בברכת גבורות. בקיץ אנחנו אומרים 'מוריד הטל' ובחורף 'משיב הרוח ומוריד הגשם'. בדומה לכך, גם בברכת השנים יש הבדל בבקשה שאנחנו מבקשים מה' בין הקיץ לחורף. בחורף אנחנו רוצים שירד גשם וישקה את האדמה לכן אנחנו מבקשים 'ותן טל ומטר', ובקיץ אנחנו מבקשים 'ותן ברכה'.

אמנם, את 'משיב הרוח ומוריד הגשם' אנחנו מתחילים לומר בתפילת מוסף של שמחת תורה, אך את הבקשה 'ותן טל ומטר' אנחנו מתחילים לומר בתפילת ערבית של ליל ז' לחודש מרחשוון. הסיבה לכך היא, שבזמן שבית המקדש היה קיים היו ישראל עולים לרגל לבית המקדש לחגוג בו את חג הסוכות, ובסיום החג היו חוזרים לבתיהם. אם היינו מבקשים מה' שיריד מיד גשם, היה יורד גשם על עולי הרגל שעדיין נמצאים בדרכם לביתם. לכן תיקנו חכמים להמתין עם בקשת 'טל ומטר', כדי שאחרון עולי הרגל יספיק להגיע לביתו ולא ירד עליו גשם כשהוא בדרך. ולמרות שהיום לצערינו בית המקדש חרב, וגם יש לנו רכבים ואוטובוסים ואנחנו יכולים להגיע לכל מקום בארץ ביום אחד, מכל מקום תקנת חכמים לא השתנתה.

